

FILMBERÄTTANDE

FILM OCH REPRESENTATION

Med representation i film avses den världsbild som filmen visar oss. Representationen syns till exempel genom hur personer presenteras eller hur man talar om olika grupper av människor i filmen.

Vi kan öva upp vår kritiska mediekompetens när vi tittar på film genom att fundera över vems berättelse det är som berättas, och vem som står bakom kameran och avgör vad vi får se.

Film påverkar våra värderingar starkt, särskilt när det handlar om en grupp människor, ett fenomen eller ett land vi inte har någon personlig erfarenhet av eller kunskap om.

? Hur tycker du att unga representeras i filmer?

Hur kan man undvika felaktiga representationer när man gör film?

Spelar det någon roll hur något representeras? Är inte filmen bara regissörens verk?

FILM BERÄTTANDE

Med filmberättande avses alla de berättartekniker som bygger upp filmupplevelsen: bild, scenografi, klippning, ljud, specialeffekter och skådespelarnas rolltolkningar.

Stilen är ett medvetet val från regissörens sida och kan variera från krass realism till färgsprakande fantasi.

Stilen är summan av de berättarteknikerna som används i filmen. Ofta påverkas stilen också av filmens genre. Stilen väcker förväntningar hos tittarna och ger ett första intryck av filmen.

Vilken film såg du senast?

Hur skulle du beskriva filmens stil?

Vilka berättartekniska lösningar användes i filmen?

METODER FÖR FILMBERÄTTANDE

Bild och ljud

Bild är filmens språk, men med hjälp av ljud skapas innehåll som inte nödvändigtvis syns i bilden.

Rum och tid

Film manipulerar tid och rum: det sker förflyttningar i både plats och tid inom berättelsen.

Iscensättning

Iscensättning betecknar den gemensamma effekten av scenografin, ljussättningen, filmkostymen, maskeringen och skådespelarnas arbete i en scen

Filmfotografi

Filmscener spelas in med flera tagningar, där man använder olika kameravinklar och bildutsnitt.

Klippning

Med klippning bygger man upp rytm och spänning i filmen.

BILDUTSNITT

Filmscener spelas in med flera tagningar, där man använder olika kameravinklar och bildutsnitt.

De vanliga benämningarna på olika bildutsnitt, kameravinklar och kamerarörelser är viktiga verktyg för filmskapare.

När du kan dem utantill blir kommunikationen på inspelningen smidig och alla förstår varandra.

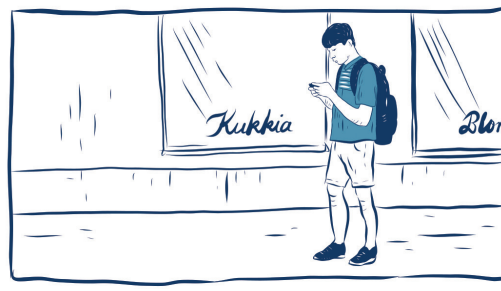
Vidbild (VB)

Visar miljön: tittaren får veta var scenen utspelar sig. Inga detaljer syns.

Vid helbild (VHB)

Hela personen syns, men det finns mycket utrymme ovanför och under.

Helbild (HB)

Personen syns från topp till tå.

Vid halvbild (V1/2B)

Bilden beskärs ungefär mitt på låret.

Halvbild (1/2B)

Visar personen från midjan och upp.

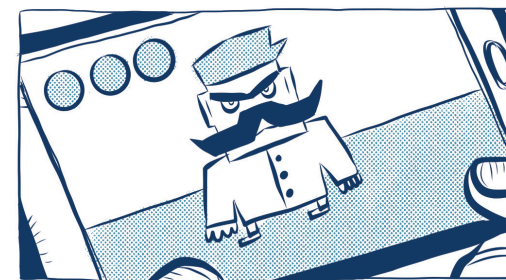
Halvnärbild (1/2NB)

Beskärs vid bröstkorg eller armhåla. Miljön blir oviktig – fokus ligger på personen.

Närbild (NB)

Går nära: ansiktet är det viktigaste i närbilden.

Extrem närbild (XNB)

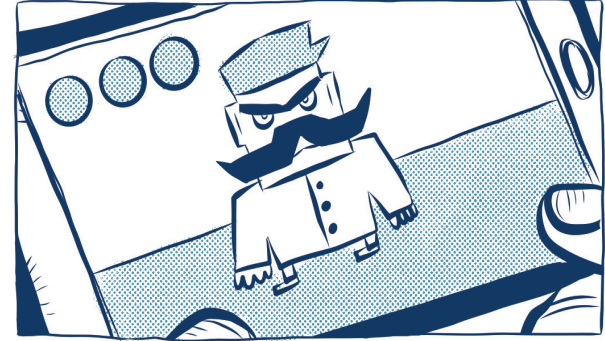
Visar en specifik detalj och framhäver dess betydelse till exempel för handlingen.

Helbild i grodperspektiv.

Halvnärbild.

Extrem närbild.

Vad händer i scenen som består av tre tagningar?

Varför använder man olika bildutsnitt och vinklar i filmberättande?

När filmade tagningar klipps ihop till en scen följer man regeln om att skillnaden mellan bildutsnitt i tagningar som följer på varandra ska vara tillräckligt stor – det gäller att hoppa över minst ett bildutsnitt.

Genom att variera bildutsnitt och kameravinklar skapar man stämning, rytm och betydelser i berättandet.

KAMERAVINKLAR

Kameravinklarna styr också tittarens perspektiv på händelserna.

Låg vinkel, grodperspektiv

Får motivet att verka mäktigt eller till och med hotfullt.

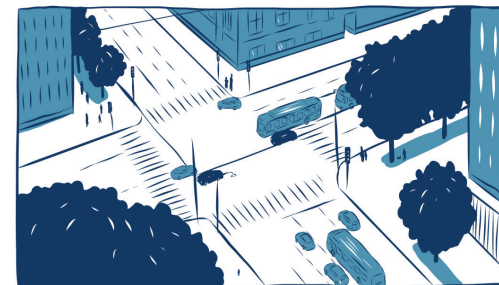
Kameran på markhöjd

Kameran kan placeras i vilken höjd som helst om det tjänar berättandet. Olika vinklar skapar spänning

Hög vinkel, fågelperspektiv

Framhäver underlägsenhet, litenhet, svaghet eller ensamhet.

Flygbild

Visar miljön ovanifrån, betraktad från himlen. Filmas t.ex. med drönare.

Sned vinkel, holländsk vinkel

Kameran lutar så att horisonten är sned. Signalerar till exempel huvudpersonens förvirring eller obalans.

I ögonhöjd

En neutral och jämlik bildvinkel.

Subjektiv kamera

Kameran visar vad personen i berättelsen ser. Filmen berättar om händelserna genom personens ögon.

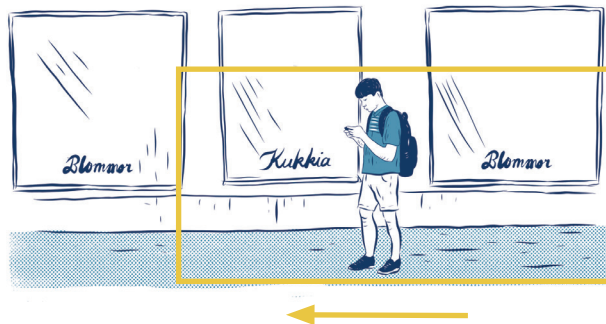
KAMERARÖRELSER

Tilt, tilta

När kameran tiltar, rör den sig lodrätt uppifrån och ner eller tvärtom.

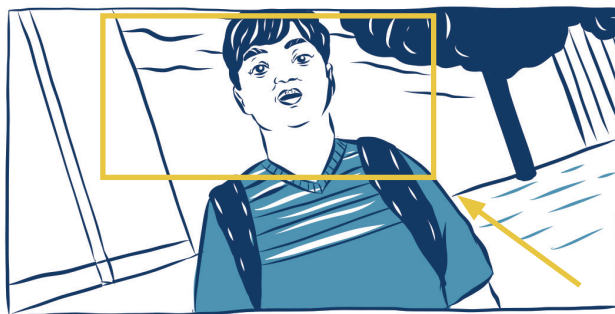
Rörelsens hastighet påverkar berättandet. En långsam tilt från personens fötter till ansiktet bygger spänning till exempel i en skräckfilm.

Panorering

Kameran rör sig vågrätt. En panorerande kamera följer personen i filmen, som om den gick bredvid personen.

I filmer används ofta panorering av vidsträckta landskap. Det betonar rummets och landskapets storlek. Tittaren får en bild till exempel av skalan och tomheten i en ödemark.

Zoom, zoomning

Det är möjligt att zooma med kameran, vilket betyder till exempel att man steglöst går från en halvbild till en närbild med kameran.

Kombinerat med holländsk bildvinkel ökar zoomning intrycket av kaos och förvirring. Det kan skildra till exempel personens reaktioner på en upprörande situation.

UPPGIFT: KLIPPNING OCH RYTM

Filma och klipp en kortfilm på cirka två minuter med temat "en promenad". Bekanta dig med olika bildutsnitt, kameravinklar och rytmer i klippning.

Inledningsscenen i *Saturday Night Fever* från 1977, med John Travolta i huvudrollen, är en klassiker i filmhistorien.

Dela in er i grupper, filma och klipp en kortfilm där en person går längs en gata, i en korridor eller kanske i en trappa. Det behöver inte hända något annat i filmen.

Studera hur olika bildutsnitt, kameravinklar och klipprytmer påverkar det visuella berättandet. Filma scenen med olika bildutsnitt och vinklar. Använd diagram över bildutsnitt, vinklar och kamerarörelser som stöd i arbetet.

Använd musik som hjälp när ni klipper filmen. Kom ändå ihåg upphovsrätten om du planerar att publicera filmen.

Titta på videon och diskutera den.
Du hittar den på YouTube på videons namn.

**YouTube: The Most Iconic Musical Opening Sequence /
Boxoffice Movie Scenes -kanalen**

Vilken uppfattning får publiken av Tony Manero och varför?

Vilka kameravinklar och bildutsnitt används i scenen?

Hur skulle du beskriva klippningens rytm?

Vilken inverkan har tagningarnas längd på rytmen?

FILM

Arbetsgrupp

Ihmefilmi rf, Katriina Kaija, Outi Laine

Text, illustration och layout

Outi Laine

Översättning

Leif Pietilä / Skrivsam Ab

Översättningens beställare och utgivare

Stoff Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst

Korrektur

Joel Gräfnings

Publikationen är en del av Undervisnings- och kulturministeriets nationella utvecklingsprojekt för bildkonst i gymnasiet.

www.stoff.fi

2025

Källor:

Digitakojat. Elokuvan kuvakerronta. Hämtad 5.2.2024.

<https://www.digitakojat.fi/opetus/mediamateriaali/kuvakerronta.html>

Jouttimäki, Tuukka 2010. Examensarbete. Elokuvan valosuunnittelu. Tampereen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23944/Jouttimaki_Tuukka.pdf?sequence=1

Jälkisanat. Käsikirjoitus – malli kirjoittamiseen. Hämtad 24.2.2024.

<https://jalkisanat.com/2022/09/21/kasikirjoitus-malli-kirjoittamiseen/>

Kaikki kuvaa. Elokuvan kolme perusasiaa -polku. Hämtad 5.2.2024.

<https://kaikkikuvaa.fi/edu/elokuvan-kolme-perusasiaa-polku/perusasia-nro-2-elokuvaaminen-on-ajan-ja-tilan-rajaamista/>

KAVI. Elokuvapolku. Hämtad 10.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku>

KAVI. Elokuva ja markkinointi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/elokuva-ja-markkinointi/>

KAVI. Lyhytelokuvan analyysi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/lajityypit/lyhytelokuva-tanaan-ja-eilen/lyhytelokuvan-analyysi/>

Koulukino. Elokuva-analyysi. Hämtad 15.5.2024.

<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/sokkotanssi/elokuva-analyysi/>

Kulttuurivalve. Elokuva – taide, kulttuuri, kieli. Hämtad 28.3.2024.

https://www.kulttuurivalve.fi/fi/lastenkulttuurikeskus/koulutukset_ja_oppimateriaalit/elokuvan_oppimateriaalit/elokuva-analyysi/1_johdanto_elokuva-analyysiin/

Mtv-uutiset. Elokuvat vilisevät hassuja virheitä. Hämtad 20.7.2024.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/elokuvat-vilisevat-hassuja-virheitä-katso-kuvat/134810#gs.cnwj9f>

Mäkelä, Eve 2016. Pro gradu. Kuinka lukiolainen kirjoittaa elokuvasta? Lukiolaisten kirjoittamien elokuva-analyysejä tekstilajipiirteitä. Åbo universitet, humanistiska fakulteten.

Nevala, Tommi 2019. Tutkitaan. Koetaan. Tehdään. Elokuvakasvatuksen käsikirja. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Scriptslug. A Quiet Place. Hämtad 28.3.2024.

<https://www.scriptslug.com/script/a-quiet-place-2018>

Tuominen, Joni 2018. Avhandling. Elokuvan sisältöanalyysi – kuvan visuaaliset ominaisuudet ja leikkauksellisen ajan merkitys elokuvassa. Åbo yrkeshögskola, utbildningsprogrammet för film och television.

Yle. Kuvakoot – LK...LKK...KK – mitä ne tarkoittavat? Hämtad 5.2.2024.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/01/kuvakoot-lk-lkk-kk-mita-ne-tarchoittavat>

Yle, Mediakompassi. Kohtauksen kuvaaminen. Tulostettu 10.7.2024.

<https://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/4-6-luokkalaiset/kuvakoulu/kameran-kanssa/kohtauksen-kuvaaminen.htm>